مطالب ارسالی از طرف خوانندگان، هر پنجشنبه، در صفحه «مخاطبان شرق» منتشر می‌شود. مطالب مخاطبان برای اینکه قابلیت چاپ را در این صفحه داشته باشد، باید همراه نام، مشخصات، شماره تماس نویسنده و تا آنجا که ممکن است به صورت خلاصه‌شده با درج عنوان به آدرس politics@sharghdaily.ir ارسال شود. بدیهی است انتخاب متن‌های قابل انتشار، برعهده گروه سیاسی و مدیریت روزنامه خواهد بود؛ اما اسامی همراهان و مخاطبانی که مطالب خود را برای «شرق» ارسال کرده‌اند و موفق نشده‌ایم مطالب‌شان را منتشر کنیم، در همین صفحه ذکر خواهد شد.

نگاه

نوروز؛ آیینی برای صلح و دوستی میان ملت‌ها

ژیلا احمدی
دانشجوی دکترای روابط بین‌الملل

● شناخت باورهایی که از آغاز پیدایش یک ملت در گستره تاریخ برای آن ملت به‌عنوان اصلی اسپندینه یا مقدس پذیرفته می‌شود، همواره حائز اهمیت بوده است. اگر فرهنگ ملتی را مانند دانه‌ای در نظر بگیریم، در شرایط ویژه و مساعد پس از روییدن کم‌کم بالیدن می‌گیرد تا آنکه شاخه و برگ می‌دهد و بر پیرامون خود سایه می‌افکند و از باروبرگ خویش بر همگان سود می‌رساند. این بالندگی تازمانی‌که شرایط زمان و مکان آماده باشد، ادامه پیدا می‌کند و در صورت نبود شرایط مساعد، خشک و پوسیده می‌شود. اندیشه و باورهای هر ملتی نیز چنین سرنوشتی دارند. به یقین داشتن چنین باورهایی با ریشه‌ای بسیار استوار و دیرین، چنان نیستند که با وزیدن باد مسموم پاییزی یا صولت باد دی بخشکند. نوروز یکی از این باورها و آیین‌های بزرگ در مهد تمدن ایران‌زمین است.

نه‌تنها در آثار مکتوب به‌جای‌مانده از اندیشمندان و شاعران بزرگ، بلکه در آثار تاریخی به‌جای‌مانده نیز شواهدی مبنی بر آیین بزرگ نوروز وجود دارد که نه‌تنها ایران بلکه سایر اقوام و ملت‌های مختلف را نیز شامل می‌شود. در مجسمه‌های برجسته دیواری تخت‌جمشید، ملت‌های مختلف نیز در جشن‌های نوروزی با ایرانیان سهیم می‌شدند که همگی نشان از گستره جغرافیایی و فراتر از مرز، قوم، آیین و فرهنگ‌های بزرگ و ماندنی است.

در نوروز رسوم مختلفی وجود داشت که برخی از آنها نه‌تنها در ایران بلکه در دیگر کشورها هنوز به چشم می‌خورد. یکی از آنها کوسه‌نشینی بود؛ آنچنان که مردی کوسه را بر مرکبی سوار می‌کردند، کلاغی در یک دست و بادبزنی به دست دیگرش می‌دادند که پیوسته خود را باد می‌زد و گروهی به دنبال او در کوچه و خیابان و بازار می‌گردیدند و درهم و دینار از مردم می‌گرفتند. درآمد به‌دست‌آمده تا نیمروز به خزانه کشور داده می‌شد و از نیمروز به بعد، سهم خود کوسه و همراهانش بود. کوسه‌نشینی گونه‌ای کارناوال بود که با خواندن شعر و سرودهای ویژه شادی و شوق به مردم می‌داد و زمانی که سال‌ها را کبیسه نمی‌کردند، مراسم کوسه‌نشینی در اوایل آذرماه انجام می‌شد. این رسم تا زمان ابوریحان بیرونی انجام می‌شد.

یکی دیگر از رسوم نوروز، «میرنوروزی» بود که مانند کوسه‌نشینی این بار مردی از آدم‌های شرور را بر استری سوار می‌کردند و برخلاف کوسه‌نشینی که همراه شادی و خنده بود، بسیار جدی بود و مأموران پیرامون میرنوروزی با تازیانه و ریختن آب آلوده یا قرمز، از مردم پول زور می‌گرفتند؛ در کل، این آیین پیام‌آور نظم اجتماع و اداره کشور برپایه داد و خرد بود که کار آسانی نیست.

در کتاب تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری نوشته «آدام متز» داستان برگزاری میرنوروزی در مصر را شرح می‌دهد که در زمانی متوقف و دوباره ادامه پیدا کرد و این مراسم تا کرانه نیل برگزار می‌شد. البته امروزه داستان حاجی‌فیروز جایگزین همه آنها شده است. نوروزخوانی هم یکی دیگر از این رسوم با سابقه‌ای بسیار دیرینه است که همراه با لحن‌ها و مقام‌های موسیقی، ترانه‌های شادی‌فزایی همراه با سازهای گوناگون و دف در کوی و برزن سرداده می‌شد و همه مردم فرارسیدن نوروز را حس می‌کردند. در این رسم‌ها و مراسم، آب‌پاشان هنوز هم در شبه‌قاره هند و پاکستان رواج دارد. امروزه آیین نوروز نه‌تنها در ایران بلکه در افغانستان آغاز سال نو محسوب می‌شود و در برخی دیگر از کشورها از جمله تاجیکستان، روسیه، قرقیزستان، قزاقستان، سوریه، گرجستان، جمهوری آذربایجان، آلبانی، چین، ترکیه، ترکمنستان، هند، پاکستان و ازبکستان تعطیل رسمی است و مردم در این کشورها نیز با شروع بهار به شادی و سرور می‌پردازند.

با اعتقاد به ریشه‌داربودن این آیین و اینکه زمینه فرهنگ و تمدن ملتی کهن با این آیین‌ها شکل می‌گیرد و با توجه به این آیین‌ها، مرزها، قومیت‌ها، رنگ و نژاد ارزش خود را از دست داده و همبستگی میان مردمان جهان بیشتر می‌شود. می‌توان آیین‌های بزرگ را یکی از بهترین عوامل برای ارتباط میان ملت‌ها و برقراری روابط دوستانه میان کشورها دانست. بی‌گمان پیروزی و سرافرازی هر ملتی و آبادی جهان و آزادی و شادی و خرمی مردمان دنیا، انگیزه‌هایی داشته و دارد که آن انگیزه‌ها را در رسم‌ها، آیین‌ها و افسانه‌های به‌جامانده از آن مردم و آن ملت‌ها می‌توانیم بجوییم و بیابیم. نوروز یکی از این آیین‌های باشکوه میان ملت‌هاست. حفظ این آداب و رسوم و آیین که انگیزه‌ای شادی‌بخش است، می‌تواند گامی مؤثر برای ارتباطات میان ملت‌ها و برقراری صلح و آرامش در جهان باشد.

politics@sharghdaily.ir

گفتمان صلح ایرانی:

از ایرانشهر و گفت‌وگوی تمدن‌ها تا تمدن نوین اسلامی

حسین درجانی . مریم کریمی

آیا جهان در فقدان گفتمان حاکم است؟ آیا آموزه‌هایی نظیر کمونیسم، لیبرالسیم و جهانی‌شدن در پاسخ به دردهای بشر ناکام مانده‌اند؟ در دنیای کنونی چه می‌گذرد که داعش و النصره میان بخشی از افکار عمومی و حتی نخبگان برخی کشورها هواخواه دارند؟ پیوند آنچه گفتمان می‌نامیم با تحولات امروز جهان تا چه حد است؟ آیا عصر ترامپیسم موجد و توضیح‌دهنده چنین وضعیتی است؛ یا باید با نگاه به پیشینه و اکنون‌شناسی، تحولات را در یک بستر ترکیبی قرار داده و آن را در رویکردی پسینی برای فردا معنا کنیم؟ برای پاسخ به بخشی از این سؤال‌ها در این نوشتار سه روایت از اندیشه ایرانی را در سطوح ملی، دنیای اسلام و سپهر جهانی بازخوانی خواهیم کرد که در صورت معماری بهینه فضای کنونی جهان، ظرفیت و توان شگرفی در بسط و توسعه صلح پایدار برای ابنای بشر دارد.

مفهوم ایرانشهر و پایه‌های اندیشه صلح ایرانی

«وقتی من درباره ایران فکر می‌کنم، درخت تنومندی در ذهنم مجسم می‌شود که تنه ستبری دارد و از آن شاخه‌های متعددی منشعب شده‌اند و این شاخه‌ها نه‌تنها به تنه، بلکه به یکدیگر نیز متصل‌اند... پس با خیال راحت می‌توانیم تأکید کنیم ایران به شکل امروزی آن یک ساخت طبیعی است که در سه هزار سال قبل شکل گرفته است. هیچ بخشی از این کشور در طول تاریخ با جنگ و لشکرکشی تسخیر نشده است که سپس به آن الحاق شود. بنابراین ایران یک پدیده منحصربه‌فرد طبیعی است و وقتی آن را با کشورهایی مانند اتحاد جماهیر شوروی سابق مقایسه می‌کنیم، مرتکب یک اشتباه متدولوژیک فاحش می‌شویم؛ یعنی یک ساخت طبیعی را در مقابل یک پدیده مصنوعی قرار می‌دهیم». این دیدگاه‌های گارنیک آساطوریان زبان‌شناس ارمنی است که قائل به مفهومی صلح‌جو به نام ایران است. مفهومی که با در کنار هم قراردادن گزاره‌های دیگر دانش‌پژوهان بر بستری تاریخی، زمینه‌های شکل‌گیری واژه‌ای دیگر به نام ایرانشهر را باز می‌تاباند؛ همچنان که واژه ایران در تحول بعدی خود به ایرانشهر در سنگ‌نوشته زرتشت تبدیل شد. آساطوریان برای درک مناسب‌تر از ایرانشهر به مسئله زبان فارسی و غیرفارسی در ایران اشاره می‌کند و معتقد است: «فارسی یک زبان فراقومی یا میانجی است که هزارو ۳۰۰ تا هزارو ۴۰۰ سال عمر دارد. اینکه می‌گویند ادبیات فارسی متعلق به فارس‌هاست، کاملا اشتباه است... زبان فارسی، متعلق به قومی به نام فارس نیست و درواقع زبان مشترک و میراث فرهنگی و تمدنی همه مردم ایران به شمار می‌آید و آنها را به یکدیگر پیوند می‌دهد».

در اندیشه باستانی ایرانشهری «دین و دنیا» توأمان بودند. قانونی را که پادشاه آرمانی اندیشه سیاسی ایرانشهری برقرار می‌کند، همان خواست خداست و آن قانون نگاه‌دارنده «ایران‌زمین» از بی‌نظمی، آشوب و شورش است و دیانت به‌عنوان اساسی برای نگرشی مبتنی بر نظریه عدل فهمیده می‌شد.

گفت‌وگوی تمدن‌ها؛ بسط تئوریک صلح جهانی

ایده گفت‌وگوی تمدن‌ها در دهه ۷۰ شمسی و در آستانه هزاره سوم میلادی شکل گرفت و به باور بسیاری از اندیشمندان پاسخی به نظریه برخورد تمدن‌های ساموئل هانتیگتنتون دانشمند آمریکایی بود که جهان آینده را در منازعه‌ای تمام‌عیار می‌دید.

رئیس‌جمهور وقت ایران در شهریورماه ۱۳۷۷ در نطق خود در پنجاه‌وسومین مجمع عمومی ملل متحد پیشنهاد کرد نخستین سال هزاره سوم میلادی یعنی سال ۲۰۰۱ از سوی این سازمان به‌عنوان سال جهانی گفت‌وگوی تمدن‌ها اعلام شود. این پیشنهاد در چهارم نوامبر ۱۹۹۸ در قالب قطع‌نامه شماره ۵۳/۲۲ به اتفاق آرا به تصویب مجمع عمومی رسید و شأن و رسمیت بین‌المللی به خود گرفت. گفتمان ایرانی صلح در فراگردی جهانی، معنایی عملی پیدا کرد و گفت‌وگوی تمدن‌ها با آگاهی بیش از پیش نخبگان فرهنگی و بعضا سیاسی در جهان نمودی علنی یافت. شاید در این مقال نگنجد که به پیوندهای مفهوم ایرانشهر و گفت‌وگوی تمدن‌ها نگاه ژرف‌تری داشته باشیم؛ اما می‌توان با درکی وثیق گفت که این دو گفتمان بر پایه صلح و مدارای فرهنگی در جهان بنا شده است.

تمدن نوین اسلامی؛ تبارشناسی صلح اسلامی

شاید در گذشته متفکران مسلمان زیادی از اتحاد اسلام و ملل اسلامی سخن گفته باشند؛ اما درک آنها بیشتر در تقابل و نوعی از خشونت علیه سایر جوامع غیرمسلمان قرار داشت. تفکری که امروز حتی به بالاترین سطح از کشتار و جنایت علیه مسلمانان رسیده و اتحاد اسلام را در ضدیت با غیرمسلمانان معنا می‌کند. بر این اساس گفتمان صلح اسلامی در منظر افکار عمومی جهان در مقابل صلح بشری قرار گرفته و معنای آن صرفا صلح و مدارا در یک سرزمین اسلامی است. گفتمان جدیدی که از تمدن نوین اسلامی سخن می‌گوید، صلح را با نگرشی دینی-توحیدی و اسلامی برای ابنای بشر می‌خواهد و نه صرفا برای مسلمانان. رهبر انقلاب اسلامی ایران با طرح گفتمان «تمدن نوین اسلامی» در حقیقت به دنبال چارچوبی است که صلح پایدار با اتکا به ادیان در تمام گیتی ساری و جاری شود. بخشی از صحبت ایشان می‌تواند این چارچوب گفتمانی را بهتر تبیین کند: «دنیای اسلام امروز وظیفه دارد مثل خود اسلام و پیغمبر، روحی در این دنیا بدمد، فضای جدیدی ایجاد کند، راه تازه‌ای را باز کند. ما به این پدیده‌ای که در انتظار آن هستیم می‌گوییم «تمدّن نوین اسلامی». ما باید دنبال تمدّن نوین اسلامی باشیم برای بشریت؛ این تفاوت اساسی دارد با آنچه قدرت‌ها درباره بشریت فکر و عمل می‌کنند. این به‌معنای تصرّف سرزمین‌ها نیست؛ این به‌معنای تجاوز به حقوق ملّت‌ها نیست؛ این به‌معنای تحمیل اخلاق و فرهنگ خود بر دیگر ملّت‌ها نیست؛ این به معنای عرضه‌کردن هدیه الهی به ملّت‌هاست، تا ملّت‌ها با اختیار خود، با انتخاب خود، با تشخیص خود راه درست را انتخاب کنند. راهی که امروز قدرت‌های جهان ملّت‌ها را به آن راه کشانده‌اند، راه غلط و راه گمراهی است. این وظیفه امروز ماست... یک‌روزی مردم اروپا با استفاده از دانش مسلمین و فلسفه مسلمین توانستند از این دانش و فلسفه استفاده و تمدّنی را برای خودشان شالوده‌ریزی کنند. این تمدّن البته تمدّن مادی بود. از قرن شانزدهم و هفدهم میلادی اروپایی‌ها شروع کردند به شالوده‌ریزی یک تمدّن جدید و چون مادی بود، از ابزارهای گوناگون بی‌محابا استفاده کردند. از طرفی به سمت استعمار رفتند، به سمت مغلوب‌کردن ملّت‌ها رفتند، به سمت غارت‌کردن ثروت ملّت‌ها رفتند؛ از یک طرف هم خودشان را در درون تقویت کردند با علم و با فناوری و با تجربه و این تمدّن را بر عالم بشریت حاکم کردند. این کاری بوده است که اروپایی‌ها در چهار، پنج قرن انجام دادند. این تمدّنی که آنها به دنیا عرضه کردند، جلوه‌های زیبایی از فناوری و سرعت و سهولت و ابزارهای زندگی را در اختیار مردم گذاشت اما خوشبختی انسان‌ها را تأمین نکرد، عدالت را برقرار نکرد».

سخن آخر

گفتمان تمدن نوین اسلامی در کنار دو گفتمان پیشین می‌تواند همراه و هم‌راستای یکدیگر برای صلح جهانی نسخه‌ای ایرانی- اسلامی باشد که نه‌تنها متضاد نیست بلکه تکمیل‌کننده و قوام‌دهنده یکدیگر است؛ تا جهان به سمت صلح و آرامش میل کند. بنابراین متفکر ایرانی با درک مقتضیات جهان امروز و تشنگی بشر برای در کنار هم بودن؛ با استفاده از این سه گفتمان صلح‌جو خواهد توانست دنیای امن‌تر و زیباتری را برای انسان به ارمغان آورد.

معیار و شاخص صحیح انتخاب چیست؟

فتح‌اله دهقان . دانش‌آموخته جغرافیای سیاسی

اکنون که فصل انتخابات است، باید منافع ملی و امنیت ملی، معیار و شاخصمان برای انتخاب رئیس‌جمهور باشد. منافع ملی، عبارت است از هدف‌های اساسی و تعیین‌کننده نهایی سیاست خارجی که تصمیم‌گیرندگان دولت را در این فرایند، راهنمایی و ارشاد می‌کند. این مفهوم، حیاتی‌ترین نیازهای دولت را شامل می‌شود که دربرگیرنده حفظ بقا، استقلال، تمامیت ارضی، امنیت و رفاه اقتصادی است. درحال‌حاضر کشور ایران، درگیر برخی مشکلات داخلی و خارجی است. مثالی ملموس و عینی که اغلب خانواده‌های ایرانی با آن مواجه هستند، مسئله بی‌کاری در کشور است و حل این مشکل، نیازمند اصلاح سیاست‌های خرد و کلان داخلی و خارجی است تا زمینه ورود سرمایه و تکنولوژی به کشور فراهم شود و با استفاده بهینه از منابع منحصربه‌فردی که کشور ایران دارد، مشکل بی‌کاری حل شود. رئیس‌جمهور با

متعهدبودن به منافع ملی و امنیت ملی می‌تواند در حل این مشکلات نقش بسزایی ایفا کند. نمونه دیگر؛ ایران و قطر مخزن گازی مشترکی دارند. ایران بر اثر تحریم‌ها، کمبود سرمایه و تکنولوژی قادر به استفاده بهینه از این نعمت خدادادی نبوده؛ ولی قطر به طور مداوم و با شتاب بسیار زیادی در حال استفاده از آن برای توسعه این کشور است. هموطنان گرامی، اگر به دنبال توسعه کشور هستیم، باید سیاست‌های کلان و خرد داخلی و خارجی اصلاح شود.

یکی از لوازم اصلی آن، انتخاب رئیس‌جمهوری است که توسعه کشور دغدغه او باشد، این یک اصل پذیرفته‌شده بین‌المللی است که سیاست خارجی هر کشوری، ادامه سیاست‌های داخلی آن کشور است. رئیس‌جمهور انتخابی مردم، شایسته است شناخت کافی از خاستگاه، جایگاه، عقبه فکری، قدرت و مقبولیت افراد، جریان‌ها، گروه‌ها و باندهای قدرت و همچنین نگرش آنها درخصوص مسائل داخلی، منطقه‌ای و جهانی و توان ایفای نقش و بازی در شطرنج بازی سیاسی داخلی، منطقه‌ای و جهانی داشته باشد. مردم فهیم و هموطنان عزیز، باید کسی را انتخاب کنیم که تاریخ جهان، خاورمیانه و به‌خصوص تاریخ معاصر ایران را بداند. اطلاع کافی از ساختار هرم قدرت جهان، از اوضاع کشور و منطقه و جهان داشته باشد تا بتواند تحلیلی منطقی و درست از مسائل جهانی، منطقه‌ای و ملی ارائه دهد.

در کشورهای جهان، معمولا رئیس‌جمهوری انتخاب می‌شود که به‌خوبی به مسائل فوق‌الذکر آشنایی داشته و معیار و شاخص آن، منافع ملی و امنیت ملی کشور متبوعش باشد. کافی است نگاهی به ترکیب فهرست رؤسای جمهور کشورهای دنیا بیندازیم. لازم است به رئیس‌جمهوری رأی دهیم که با ساختار کنونی بین‌المللی آشنا بوده و تشخیص دهد جایگاه ایران در این ساختار کجاست، از طرفی تشخیص دهد منافع ملی ایران در داشتن رابطه با کدام کشورها تأمین می‌شود. رئیس‌جمهور باید بداند که در دنیای امروز حرف اول را اقتصاد می‌زند، همچنین عمل‌گرایی و سیاست رئالیستی سرلوحه او باشد نه افکار ایده‌آلیستی، آرمان‌گرایانه، پوپولیستی و عوام‌فریبانه. او باید اطلاع داشته باشد رئیس‌جمهوری باید انتخاب شود که تشخیص دهد در تحولات منطقه‌ای و جهانی کجا باید ایستاد تا منافع ملی و امنیت ملی ما تأمین شود. ما باید کسی را انتخاب کنیم که در اولین گام با معنی لفظی منافع ملی و امنیت ملی، آشنا باشد. دوم اینکه منافع ملی و امنیت ملی دغدغه او باشد و دیگر اینکه توان دفاع از منافع ملی و امنیت ملی کشور را داشته باشد.

بالاخره با شناخت کامل از عقبه فکری کاندیدا، به او رأی دهیم و لازم است بررسی کنیم که فرد کاندیدا متعلق به چه حزب یا گروهی است. آیا منافع ملی و امنیت ملی دغدغه فکری اوست یا منافع باندی، حزبی و گروهی؟ اگر به خود، خانواده، شهر، کشورمان و جهانی که در آن زندگی می‌کنیم علاقه داریم، لازم است تجدید نظر کرده و معیار انتخابمان، منافع ملی و امنیت ملی باشد. به امید آن روز... .

الو شرق ۸۸۶۴۰۲۶۰

sharghline@sharghdaily.ir
پیامک: ۳۰۰۰۴۶۹۹

● بازنشسته تأمین اجتماعی هستم. ظاهرا دولت قصد دارد همسان‌سازی حقوق بازنشستگان کشوری و لشکری را در سال ۹۶ اجرا کند. سؤال من این است چطور است که دولت بدهی خود را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نمی‌کند که در ارتباط با بازنشستگان تأمین اجتماعی یکسان‌سازی حقوق انجام شود، ولی در ارتباط با کارمندان کشوری و لشکری اولویت قائل می‌شود؟ این واقعا یکسان‌سازی است که من با حقوق ۹۰۰ هزار تومان با این همه مخارج، خودم و خانواده‌ام با مشکلات کنار بیاییم؟

● در ارتباط با نحوه تعویض کارت‌های ملی هوشمند می‌خواستم مطلبی را عرض کنم و آن اینکه روز اول که مراجعه می‌کنیم و مدارک لازم را ارائه می‌دهیم به ما می‌گویند منتظر شوید تا برای شما پیامک ارسال شود بعد از ۸،۹ ماه پیامکی ارسال می‌شود که آدرس مکان دیگری را به شما می‌دهند؛ مثلا دفتری که مراجعه کردیم واقع در سعادت‌آباد است، پیامکی که ارسال می‌شود و باید مراجعه کنیم در یافت‌آباد است. این واقعا باعث گلایه‌مندی شهروندان می‌شود. این باید به شکلی برنامه‌ریزی شود که مردم سرگردان نشوند. برای خیلی‌ها پیامک ارسال نشده، برای خیلی‌ها پیام ارسال شده و مراجعه کردند، ولی گفتند کارت شما هنوز آماده نیست. اینها همه چیزهایی است که باید با دقت و نظم بیشتری انجام شود.

● درحالی‌که بسیاری از ساختمان‌های موجود در شهرهای مختلف کشور اعم از ویلایی و خصوصا غیرویلایی که تاکنون احداث شده‌اند، چه در گذشته یا در سال‌های اخیر، با اخذ مجوز و پروانه ساخت از شهرداری‌ها و امضای مهندسین ناظر بوده است، ولی متأسفانه به علت‌های مختلف و ظاهرا نامعلومی از استانداردهای لازم شهرسازی و پیش‌بینی‌های لازم قبلی مثلا پارکینگ متناسب با تعداد طبقات و رعایت ایمنی لازم در مواقع ضروری و اضطراری و فواصل تجهیزات ایمنی و شیرآلات آب آتش‌نشانی و ابعاد محل‌های بالابرها و آسانسور و سرویس‌های بهداشتی در محوطه‌های بیرونی و حیاط و پوشش سقف و نظم و ترتیب قرارگرفتن تجهیزات سرمایشی و گرمایشی و دیگر وسایل ضروری در پشت بام‌ها، آن‌طور که باید برخوردار نیستند.
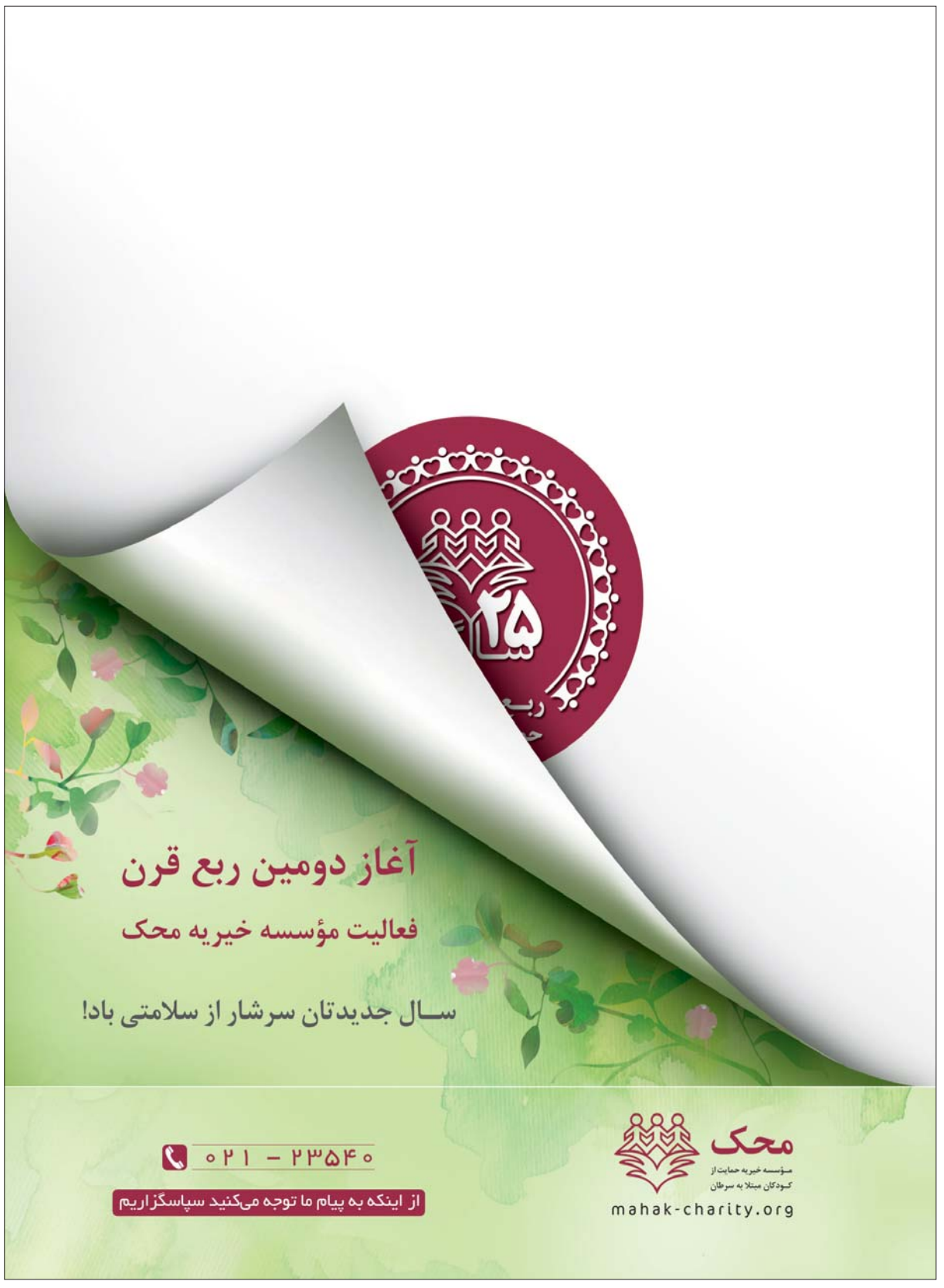
محمود بلیغیان از اصفهان